

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 23.08.2023

Makale Kabul Tarihi: 09.10.2023

BABALIK DENEYİMLERİNİ şEKİLLENDİRMEDE ANNELERİN ROLÜ: BİR YAşAMÖYKÜSÜ ÇALIşMASI*

Sibel EZGİN AĞILLI**

Öz

Son yıllarda erkeklik çalışmaları kapsamında, babalık üzerine yapılan araştırmaların arttığı, özellikle babalığın değişim ve inşa süreçlerine odaklanıldığı görölmektedir. Ancak bu tür olguları anlamak için kadınlar, özellikle de anne olanlar ile yapılan çalışmaların sayısına çok az rastlanmaktadır. Oysa babalığın değişimini veya yeniden inşa süreçlerini anlamak ve farklı perspektiflerden incelemek için kadınların görüşlerine ve deneyimlerine yer vermek önemlidir. Bu çalışmanın amacı da yüksek eğitilmiş kadınların, yaşamöykülerinden yola çıkarak, babalığın değişim sürecini anlamak ve babalık inşasında annelerin rolünü incelemektir. Çalışma, nitel yöntem desenlerinden biri olan yaşamöyküsü kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede Türkiye’deki bir devlet üniversitesinde çalışan, evli ve en az bir çocuğa sahip on kadın akademisyenin yaşamöyküleri dinlenilmiştir. Veriler, söylem analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak babaların değişim sürecinde oldukları ve akademisyen annelerin, babaların değişiminde etkin rol oynadıkları ve öncü oldukları görölmüştür. Ayrıca annelerin, geleneksel-ataerkil babalığı yeniden inşa etmediği, aksine bu model babalığı aşındırma girişiminde oldukları ve bu sayede babalara “uzman konumundan seslenerek” aile içerisinde kendilerine öznel bir alan açtıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Babalık, Babalar, Annelik, Toplumsal Cinsiyet, Yaşamöyküsü Yöntemi.

* Bu çalışma 12-14 Mayıs 2022 Tarihinde gerçekleştirilen 8th International Conference on Gender Studies: Gender & Art and Other Gender Studies konferansında bildiri olarak sunulan ve sadece özet metni basılmış olan “Fatherhood/s and Fathers Reflecting on the Life Stories of Academician Mothers” başlıklı çalışmanın genişletilmiş ve güncellenmiş hâlidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, sibel.ezgin@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1403-9163.

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

The Role of Mothers in Shaping Fatherhood Experiences: A Life History Study

Abstract

In recent years, within the scope of masculinity studies, there has been an increase in research on fatherhood, with a particular focus on the processes of transformation and construction of fatherhood. However, studies conducted with women, especially those who are mothers, in order to understand such phenomena are very rare. Nevertheless, it is important to include the views and experiences of women in order to understand the processes of change or reconstruction of fatherhood and to analyse them from different perspectives. The aim of this study is to understand the process of transformation in fatherhood and to examine the role of mothers in the construction of fatherhood based on the life histories of highly educated women. The study was conducted using the qualitative research method life history. In this framework, the biographies of ten female academics working at a state university in Turkey, who are married and have at least one child were listened to. The data was analysed using the discourse analysis technique. As a result, it was observed that fathers were in the process of transformation and academic mothers played an active role and were pioneers in the transformation of fathers. Furthermore, it was concluded that mothers do not reconstruct traditional-patriarchal fatherhood, but rather try to erode this model of fatherhood, creating a subjective space for themselves within the family by addressing fathers from an “expert position”.

Keywords: Fatherhood, Fathers, Motherhood, Gender, Life History Method.

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Giriş

Tarihsel süreçte, üretim araçlarının geliştirilmesi, özel mülkiyet ve artı ürünün ortaya çıkması, aile içerisindeki anne ve babanın konumlarını yeniden inşa etmiştir. Gelişmelerle beraber ana hukukunun geçerliliğini yitirmesi yerine baba hukukunun hâkim olması, aile içerisinde, babanın bir iktidar kazanmasını sağlamıştır. Aile, baba hukukunun geçerli olduğu ataerkil bir yapıya dönüşmesi, erkekliğin inşasında ve erkeklerin çıkarlarına yönelik edimlerde bulunması noktasında fonksiyonel bir rol oynamaktadır. Sancar'ın da ifade ettiği üzere, aile, erkeğin babalık rolünü, aile içerisindeki diğer bireyler üzerinde otorite kurmak amacıyla icra ettiği takdirde bir iktidar alanına dönüşmekle birlikte babalığın bu tür icrası erkeğin 'kendini gerçekleştirme gücünü' de elde etmesini sağlar (Sancar, 2009, s. 124). Bu anlamda aile içerisinde, bir yandan gündelik hayattaki sıradan edimler gerçekleştirilirken diğer taraftan iktidar ilişkilerinin varlığı söz konusudur (Thoma, 2011, s. 133). Bu minvalde erkekliği ve iktidarını inşa eden bir kurum olarak aile, merkezi bir konumdadır. Bu nedenle erkeklik tartışmalarının önemli konularından biri de babalık ve babalık icrasıdır.

Bununla beraber erkekliği irdeleyen bazı araştırmacılar, erkeklik krizinin varlığından söz eder. Erkeklik krizi, aile içerisindeki erkeğin otoritesinin, iktidarının erozyona uğradığını ve erkekliğin gerek eşcinsel hareketler gerek kadın hareketleri gerekse de kadınların kamusal hayatta görünürlüğünün artmasıyla beraber değişime uğradığını anlatır (Connell, 1998; Connell, 2019). Bu bağlamda erkeklik krizinin, babalık normlarını da etkileyeceği kanısına varmak mümkündür. Bu nedenle erkeklerin toplumsal rollerinden biri olan babalığın yeniden tartışılması gerekmektedir. Nitekim kadınlıkla annelik eşanlı kavram kategorisi içerisinde tanımlanmasına ve kadınların kendi bedeni ile ilişkilendirilerek anneliğe hazır olduğu vurgulanmasına rağmen, erkeklerin babalık rolünü içselleştirebilmesi için zamana bir araçsallık atfedilir. Toplumsal yaşamda kullanılan, 'erkekler evdeki bebeğin varlığına zamanla alışır', 'babalık rolü sonradan kazanılır' ifadeleri, bunu ortaya koyar niteliktedir. Böylece baba, çocukla iletişim, çocuk bakım, çocuk eğitimi konularında genellikle dışarıda bırakılır. Kadınlar ise çocuklarla özdeşleştirildiği için çoğu zaman tüm sorumluluk annelere yüklenir. İlgili olarak Welldon' da (2001, s. 29) toplumsal ve kültürel yapının önemine dikkat çekerek, anne olan kadınların toplumun kabul gördüğu annelik rollerini zamanla içselleştirme

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

eğiliminde olduklarına, böylece bedenleri kadar zihinlerinin de annelikle iç içe geçmeye ve buna uygun bir benlik oluşturmaya başladıklarına vurgu yapar. Sancar, “baba olmayı erkek olmanın en zor hallerinden biri” olarak tanımlayarak baba ile çocuk arasında biyolojik bir bağın olmamasını ikisi arasındaki ilişki açısından bir belirsizlik içerdini ve toplumsal düzlemde baba çocuk ilişkisini kurma noktasında anneye ihtiyaç duyulduğunu ifade eder (2009, s. 120). Bu, ilişki ağlarının belirlenmesinde ya da babalık yapma edimlerini belirlemede biyolojik bağdan daha fazlasını bilmek gerektirdini düşündürmektedir. Bu anlamda toplumsal, kültürel, siyasal değerlerin veya psikolojik ilişkilerin varlığını irdelemekle beraber toplumun farklı kesimlerinin babalığı nasıl inşa ettiğini de tartışmak gerekir. Nitekim bazı çalışmalarda uzmanların ve uzman bilgilerinin babalığı inşasında önemli rolü olduğu vurgulanmakta (Lupton ve Barclay, 1997; Miller, 2011) iken bazı çalışmalarda da erkeklerin ilgili babalık tavırları ve davranışlarının, aile ve eşlerinden destek aldıklarında artış gösterdiği ifade edilmektedir (Hawkins vd. 1993; Miller, 2011; Habib, 2012; AÇEV, 2017). Hawkins, Christiansen, Sargent ve Hill (1993) babaların çocuk bakımı ve çocukla ilgilenme konularında anneleri model aldını vurgulamaktadırlar. Diğer taraftan Türkiye kapsamında erkeklik ve babalık konusunda kadınlarla gerçekteştirilen çok az çalışma bulunmaktadır ve bunlardan birisi Yavuz’un *Ataerkil Egemen Erkeklik Değerlerinin Üretiminde Kadınların Rolü: Trabzon Örneği* adlı makalesidir. Yavuz’un çalışması, doğrudan babalığa odaklanmasa da babalık rolleri, erkekliğin inşasında ve kurulmasında önemli olduğu için, babalık konusuna da katkı sağlayıcı niteliktedir. Yavuz’un bu çalışmasının sonucuna göre, ataerkil ideoloji tarafından desteklenen geleneksel erkekliğin inşasında kadınların etkin rol oynadığı ortaya çıkmıştır (Yavuz, 2015). Bir diğer i se, Kocatepe ve Bilgi’nin *Toplumsal Bir İnşa Olarak Babalık: Annelerin Yaşam Öykülerinde Baba İmgesi* başlıklı çalışmasıdır. Araştırmacılar, kadınlar tarafından yeni babalığın yüceltildiği ve kadınların cinsiyetçi iş bölümünü yeniden inşa ettikleri (Kocatepe & Bilgi, 2018) sonucuna ulaşmışlardır. Görüldüğu üzere, Türkçe literatürde babalığın inşasında annelerin görüşlerini ve deneyimlerini ele alan çalışmalar oldukça azdır. Bu durum babalığın değişim sürecindeki tavır, duruş, rollerine karşılık aile içinde annelerin konumunun ne olduğunu irdeleyen çalışmaların geri planda kaldını düşündürmektedir. Nitekim Habib (2012) de babaların babalık rollerindeki değişimleri ve babalık

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

kimliklerinin oluşunu konusunda daha fazla araştırma yapılması gerektiği konusunda öneriler sunmaktadır. Bununla beraber Türkiye ekseninde yapılan söz konusu çalışmalar (Yavuz, 2015; Kocatepe ve Bilgi, 2018), belirli bir bölgeyi kapsamaktadır. Her iki çalışma da Karadeniz Bölgesi'nde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmalardaki örneklem grubunun sosyoekonomik düzeyi, alt ve orta grubu temsil etmektedir ve çoğunluğu ev kadınıdır. Bununla beraber Kocatepe ve Bilgi'nin (2018) yaptığı çalışmada, 15 katılımcıdan hiçbirisi üniversite mezunu olmayıp, ikisi üniversite eğitimine devam etmektedir. Yavuz'un (2015) 20 katılımcıyla gerçekleştirdiği çalışmada ise, sadece 3 katılımcı üniversite mezunudur. İlgili çalışmaların örneklem grubu, görece düşük eğitim seviyesine sahip annelerden oluşmaktadır. Bu çalışma, babaların değişimini de konu edinerek, eğitim düzeyi yüksek annelerin eşlerinin babalık deneyimleri üzerindeki etkilerinin ve babalık inşasındaki rollerinin ne olduğu merakından yola çıkılarak yürütölmüştür. Nitekim bazı araştırmalarda, özellikle de eğitim düzeyi yüksek annelerin desteğinin, babalık rolleri üzerinde etkili olabileceği ifade edilmektedir (AÇEV, 2017; Pleck ve Hofferth, 2008). Böylece, babalık deneyiminin değişim süreci ile annelerin eğitim seviyeleri arasında bir ilişki olabileceği düşünölmektedir. Ayrıca farklı sosyal kesimlerden gelen kadınların, babalık pratiklerine dair düşöncelerini anlamak ve seslerini duymak önemlidir. Bu nedenle, yüksek eğitim seviyesine sahip anneler, örneklem olarak seçilmiştir.

Bu çerçevede araştırmada, eğitim düzeyi yüksek annelerin babalığın değişiminde ve babalığın inşasında nasıl bir rol oynadıkları bir devlet üniversitesinde çalışan akademisyen annelerin yaşamöykülerine odaklanılarak tartışılacaktır. Böylece araştırma boyunca bir yandan babalık rol ve modellerinin değişip değişmediği, değiştiyse ne yönde bir değişim gerçekleştiği takip edilirken bir yandan da babalığın inşasında annelerin rolünün ne olduğu da sorgulanmıştır.

Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve Babalık: Değişimler, Krizler

Babalık ve babaların rollerinin de kültürel, toplumsal ve ekonomik olarak belirlendiği yönünde tartışmalar mevcuttur (Furstenberg, 1995; Lupton ve Barclay, 1997; Daly, 1993). Nitekim İlk Çağlardan itibaren babalık veya baba, simgesel olarak güç ve otorite ile temsil edilmektedir. Çoğu zaman babanın gücü, yaratmakla eşdeğer görölmektedir. Metaforik olarak baba, dölleme işlevinden dolayı "yaşam ruhunu veren", "soyu

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

üreten” anlamına gelmektedir (Berkay, 2012; Delaney, 2014). Bu anlamlar, babanın otoritesini meşrulaştırıcı bir rol oynamaktadır. Böylece babanın işlevinin üstünlüğü vurgulanmış olmaktadır (Berkay, 2012, s. 51-65).

Bununla beraber, tarihsel konjonktüre bakarak, babalığın anlamında zaman zaman değişiklikler olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim XIX. yüzyıl kapitalist ekonomi toplumuna geçişle birlikte, ilk çağlardaki dölleme metaforlarının yerine, iş bölümü, babanın otoritesini de belirler hale gelmiştir. Kamusal hayatta etkin olan ve ekonomik gücü elinde bulunduran erkek hem çocuk üzerinde hem de kadın üzerinde hak iddia ederek, bir otorite kurmakta ve ‘reis’ olarak yüceltilmekteydi (Çabuklu, 2007; Sancar, 2009). Ancak bu otoritenin bir babalık krizinin ardından yeniden kurulduğunu ifade etmek gerekir. Böylece XIX. yüzyılda geniş aile içerisinde var olan yaşlı baba otoritesi ve babadan oğula geçen bir babalık öğretisi yıkılmıştır. Onun yerine, genç ve modern babalar, çekirdek aile içerisinde eşi ve çocukları üzerinde piyasadan aldığı güçle birlikte iktidar kurmaya başlamıştır (Sancar, 2009, s. 121-124). Babalık, piyasadan güç alsa dahi, ataerkil değerlerden uzak bir babalık inşa edildiğini söylemek mümkün değildir. Aksine hem ataerkil hem de kapitalizmin ilişkiselliği ile inşa edilen bir baba figürü, bu yüzyılda hâkim olmuştur.

Bu ataerkil ve kapitalist kültürden beslenen geleneksel babalığın özellikleri; başta ailenin geçimini sağlamak olmak üzere, duygularını göstermekten imtina eden, nezaketsiz ve anlayışsız olarak nitelendirilmektedir (Sancar, 2009, s. 143). Dahası, duygusal emeğin kadınların işi olduğuna inanan (Hooks, 2018, s. 108) bir erkek modelidir. Duygularını göstermeme, ataerkil erkekliğin bir özelliği olup babaları ile çocuklarının samimi ilişkiler kuramamasının nedeni olarak görülebilir. Ataerkil toplumların başlangıcından itibaren erkeklerin, doğaları gereği duygusal olmadığı hakikati ileri sürülür ve bu hakikat modern hayatta kapitalizm ve iş yaşamı bahanesiyle sürdürölmeye devam edilir.

1970’li ve 80’li yıllar ise, babalığın değişimi üzerine tartışmaların yükseldiği bir dönemdir. Bu dönemde, babalık konusuna ilgi de artmaya başlamıştır. 1990’larda babalığın çeşitli yönleri hakkında daha kapsamlı ve eklektik bir sosyal bilim literatürü üretilmiştir (Larossa, 1988; Marsiglio, 1993). Bir takım toplumsal unsurlar, aile içerisindeki babalığın değişimi ile ilgili tartışmaları tetiklelemiştir.

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Babalığın değişimiyle ilgili en önemli unsur, XIX. yüzyılda olduğu gibi ekonomik temellidir. İlk olarak annelerin, işgücüne katılım oranlarının artmasının etkililiğini vurgulamak gerekir. Bununla birlikte, babaların, çocuklarının bakımı ve ilgisi konusunda daha fazla rol aldığı ifade edilmektedir (Cabrera, vd., 2000; Gerson, 1993; Goodwin, 2009; Hooks, 2018). İkinci olarak feminizmle birlikte kadının ev işleri, erkeğin kamusal işleri üstlenmesi gerektiği özcü yaklaşımlar ve toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanmaya başlanması ile babalık rollerindeki değişimlerin ortaya çıktığı, bazı babalık tartışmalarında dile getirilmektedir (Lupton ve Barclay, 1997; Miller, 2011). Bunların yanı sıra XX. yüzyılın ortalarında başlayan erkek hareketi de aileyi dönüştürmede ve toplumsal cinsiyet ideolojisini ters yüz etmede etkili olmuştur (Furstenberg, 1988, s. 198-199). En nihayetinde, (kadınların işgücüne katılımı, kadın hareketleri, erkek hareketi) bu üç toplumsal unsurun, otorite, tahakküm kavramları ve güç ilişkileri çerçevesinde kurulan erkekliğin krizine neden olduğunu vurgulamak gerekir (Connell, 2019). Böylece babaların, ‘şimdiye kadar hiç olmadığı gibi değiştikleri’, babalık tartışmalarının ana eksenini oluşturmaktadır (Segal, 1992, s. 13). Daly, bu yeni babalığın, eski babalıktan çok farklı olduğunu iddia eder (1993, s. 527). Değişen yeni babalık, eve ekmek getiren geleneksel babalıktan farklılığı içermektedir. Yeni babalık, çocuk bakımına dahil olan, çocuklarına ilgi gösteren, duygusallığını ifade etmekten çekinmeyen ilgili ve katılımcı bir babalığa dönüşmüştür (AÇEV, 2017; Sancar, 2009). “İlgili ve katılımcı babalıkların yaygınlaşması aynı zamanda eşitlikçi erkeklik biçimlerini pekiştirmektedir” (AÇEV, 2017, s. 14). Aynı zamanda yeni babalığın çocukların gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu tartışan çalışmalar da bulunmaktadır (Cabrera vd., 2000).

Bununla beraber, babalığın sevgi dolu, katılımcı, ilgili yeni babalık formuna dönüştüğüne dair çeşitli fikirler öne sürülse de erkeklerin büyük çoğunluğunun, hala anneler kadar çocuğun bakımında ve gelişiminde etkin rol oynamadığını ileri süren düşünürler bulunmaktadır. Hooks bunu, müşfik ataerki kavramı ile açıklık getirir. Ona göre erkeklerin düşüncelerinde ve eylemlerinde bir değişim olsa da erkekler, müşfik bir ataerki tasavvurunu desteklemekten de geri kalmamaktadır. Müşfik Ataerki’ye göre; “baba şefkatli ve nazik yöneticiydi ama hala ipler onun elindeydi” (Hooks, 2018, s. 122). Pleck ve Pleck ise, yeni babalığın eşitlikçi idealinin söylemsel düzeyde yürütüldüğünü, pratikte icra

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

edilmediğini vurgularlar (1997, s. 35) Larossa da benzer bir şekilde babalık figüründe görülen değişikliğin minimal olduğunu, annelerin hala çocuk bakımında birincil rol oynadığını, bu nedenle babaların teknik olarak mevcut ama işlevsel olarak namevcut olduğunu vurgular (1988, s. 456-457).

Türkiye’de babalık çalışmalarına bakıldığında; farklı babalık modellerinin yanı sıra hâkim babalık modelinin, hala ev dışında çalışan evin geçimini sağlayan, ailenin reisi konumunda olan, çocuk bakımına katılım göstermeyen, ev işleri ile ilgili sorumluluklar üstlenmeyen, otoriter, dahası kapitalist ataerkil ilişkiler çerçevesinde biçimlenen geleneksel babalık modelinin olduğu ifade edilir. Bunun dışında özellikle orta sınıf ve üzeri ailelerde; ilgili, katılımcı babalığın az da olsa görünürlüğüne dikkat çekilir (AÇEV, 2017; Bozok, 2013; Bozok, 2018; Sancar, 2009). Barutçu ve Hıdır’ın yapmış olduğu çalışmaya göre babalar, egemen cinsiyet kodlarının dönüşümü adına destekleyici söylemlerde bulunmalarına rağmen, çocuk bakımı söz konusu olduğunda anneler daha aktif konumdadırlar ve babalar ebeveynlik rolleri konusunda hala ikincil planda yer almaktadırlar (2016, s. 41-43). Ayrıca günümüzdeki teknolojik gelişimlerin hızlanmasıyla birlikte, sosyal ağlarda görünüm sağlayan babalarla yapılan, birbirinden farklı sonuçlara ulaşılan çalışmalar bulunmaktadır. Demiriz ve Baran (2018, s. 1087), yaptıkları çalışma sonucunda, blogger babaların çocuklarıyla ilgilenmelerine, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ve cinsiyetçi iş bölümünü eleştirmelerine rağmen evde eşit sorumluluk almadıklarını ifade etmektedirler. Gökali ve Özer (2019, s. 401-402) ise, babaların, toplumsal cinsiyet normlarına eleştirel yaklaştıkları ve anneler kadar ev içerisinde sorumluluk aldıkları ve tüm bunları baba çocuk ilişkilerine yansıttıkları sonucuna ulaşmışlardır. Tol ve Taşkan (2018, s. 40-49); Ankara, İzmir ve İstanbul illerinde yürütölen babalık üzerine kapsamlı araştırmalarının sonucunda, geleneksel babalık, arada kalmış babalık olarak kategorileştirilen yeni geleneksel babalık, hevesli babalık, gayretli babalık ve bunların yanı sıra çizgi dışı olmak üzere çok farklı babalık modellerine ulaşmışlardır. Toplumda en yaygın babalık kategorisinin hala geleneksel babalık olduğunu, cinsiyetçi kalıp yargıları ortadan kalkmış, kız/oğlan çocuk ayrımı yapmayan eşitlikçi bir baba figürünü oluşturan çizgi dışı babalığın ise, toplumda yok denecek kadar az olduğunu vurgulamaktadırlar. Kocatepe ve Bilgi, (2018, s. 57), babalığın inşa sürecini anlamaya yönelik yürüttükleri çalışmada,

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

kadınların eşlerinin babalığını, çocukla oyun oynayan, vakit geçiren şeklinde tanımladıklarını dile getirmektedirler. Bu anlamda kuşaklararası farka vurgu yaparak kendi babalarının soğuk, duygusal yakınlıktan uzak olan eski babalık modeli, eşlerinin ise çocuklarla yakın ilişki kuran duygularını ifade eden yeni babalık modeli çizdiklerini söylemektedirler.

Kadınların Annelik Kimliğini, Babalık İnşası Üzerinden Tartışmak

Babalık literatüründe karşılaşıldığı üzere, babalığın değişmesine rağmen hala kadınların ev ve bakım emeği konularında birincil rol oynadığı görölmektedir. Aynı şekilde annelikle ilgili tartışmaların merkezinde, kamusal alanda çalışsa da çalışmasa da hala çocuk bakım ve yetiştirme konularında annelerin sorumlu olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Hays, 1991). Bu tarz erkek ve kadın arasındaki emek, iş ve mekân ayırımı, ev içerisindeki eşsitsiz iş bölümü tartışmaları, babalık ve erkeklikte olduğu gibi kadınlığın kültürel ve tarihsel olarak inşa edilmesiyle de ilgilidir. Beauvoir cinsiyetler arası eşsitsizliğin temelinde doğa ve kültür ikiliğinin yer aldığını vurgular. Özellikle “kadın doğulmaz, kadın olunur” (2019, s. 13) ifadesiyle, kadınların cinsiyetinin kültürel ve tarihsel olarak inşa edildiğine dikkat çeker. Bu çerçevede erkeğin rasyonel, mantıksal düşünen ve doğaya hükmeden bir varlık olarak kabul edildiği ve “bilen” özne konumuna yerleştirildiği; karşıtını oluşturan kadının ise duygusal, irrasyonel, bağımlı, “bilinen” bir nesne olarak konumlandırıldığı ifade edilebilir.

Akıl yetisine sahip olma (bilen) ve duygusal olma (bilinen), kadın ve erkeklerin mekânsal konumunu ve eylemlerini de etkilemektedir. Bu minvalde erkeklerden beklenenin aksine, kadınlardan makbul bir anne olması ve duygu işi olarak tanımlanan ücretsiz bakım emeğini yüklenmesini beklemek, kadın ve erkeğin eşsitsiz konumuna işaret etmektedir. Erkeği özne olarak yücelten, kadını nesne konumuna indirgeyen tarihsel sürece ve ataerkil kültüre odaklanan Beauvoir’e göre “erkek öznedir, mutlak olandır, kadın başkadır”. Böylece o, erkek özgür öznenin aşkınlığına karşıt olarak, erkek özne tarafından “mutlak başka” olarak algılanan ve konumlandırılan kadının içkinliğe mahkûm olduğunu ifade eder. Özellikle ev içi emek ve annelik, kadını içkinliğe hapseder; bu durumda kadınlar kendi özgürlüğünü sınırlandıran çocuk doğurmak, annelik, ev işleri gibi meşguliyetleri içselleştirme eğiliminde olmaktadır (2019, s. 26). Daha önce de ifade edildiği üzere kadınların örneklem olarak

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

alındığı ve babalık/erkeklik ekseninde yürütölen araştırmalarda da kadınların, ev işlerinin ve çocuk bakımının kadının rolü olduğunu kabul ettiği; erkeği geçim sağlayan kişi olarak kamusal alanla ilişkilendiği; dahası kadınların kalıplaşmış toplumsal cinsiyet yargılarını içselleştirdikleri ortaya çıkmıştır (Yavuz, 2015; Kocatepe ve Bilgi, 2018). Öte taraftan kadınların toplum tarafından belirlenen geleneksel cinsiyet normlarını, annelik sorumluluklarını içselleştirmesinin bir yönünü, “anne bekçiliği” olarak Türkçeleştirilmiş İngilizce “maternal gatekeeping” oluşturmaktadır. Kavram birçok değişkenlerle açıklanmakla birlikte bazı araştırmacılara göre, anne bekçiliği, geleneksel toplumsal cinsiyet normlarını içselleştiren annelerin, babaların ev işleri ve çocuk bakımına katılımına engel olmasını ima etmekle birlikte aile içerisinde kadın ve erkeğin iş bölümü yapmalarına engel olduğunu da anlatmaktadır. Bu durum, aynı zamanda cinsiyetçi iş bölümünün devamlılığına neden olmaktadır (Allen & Hawkins, 1999; Poortman ve Van Der Lippe, 2009). Yavuz ise (2015, s. 128), geleneksel toplumsal cinsiyet yargılarının benimsendiği bir düzenin kurulmasında, annelik ve babalığın yeniden inşasında kadınların da rolünün olmasını, kapitalizmle güçlenmiş bir ataerkillikten başka alternatif bir düzeninin olmaması ve kadınların bu düzeni onaylamalarından başka bir çarelerinin olmaması ile açıklar. Bu durum aynı zamanda Connell’in erkeklik inşasında kadınların durumunu içeren düşüncelerini akla getirmektedir. Nitekim Connell’a göre (1998, s. 248, 249) erkekler, kadınlar üzerindeki hâkimiyetini, otoritesini sürdürmek ister ve o, bu noktada hegemonik erkekliğin, kadınlarla iş birliğine ihtiyaç duyduğunu ifade eder. Bu aynı zamanda erkek egemenliğinin yeniden inşasına neden olur. Bu nedenle özellikle erkeklik ve babalık konularında kadınların bakış açılarını, deneyimlerini ve yaşantılarını ele almak önemlidir.

Yöntem Model: Yaşamöyküsü Metodu ve Alan Deneyimi

Bu araştırmada nitel araştırmanın imkanlarından faydalanılarak anlatı araştırması türlerinden yaşamöyküsü yöntemi kullanılmıştır. Atkinson’a göre, yaşamöyküsü, bir kişinin tüm yaşamının öznel niteliği hakkında bilgi toplamak için kullanılan bir nitel araştırma tekniğidir ki, bu tekniğin tek başına kullanımıyla dahi kişilerin hayatına bir bütün olarak bakmak ve bireysel yaşamları derinlemesine incelemek mümkün olabilmektedir. Yaşamöyküleri, bizi en derin duygularımıza, yaşadığımız

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

değerlere ve yaşamın ebedi anlamına götürür (2002, s. 123, 137). Kişilerin yaşamöyküleri, tarihten, kültürden, toplumsal yapı ve kurumlardan bağımsız değerdir. Aksine kişilerin anlatılarında bu unsurlara rastlamak mümkündür (Atkinson, 2002; Connell, 2019; McAdams, 2001; McAdams, 2005; Sartre, 1981). Bu nedenle yaşamöyküleri bireysel farklılıklarla beraber cinsiyet, ırk, sınıf gibi kültürel değerleri ve normları da yansıtır (McAdams, 2001, s. 101). Bununla beraber makro boyutta toplumsal, kültürel yapının görünümlerini sunsa da aile yapılarını sorgulamayı sağlar (Geiger, 1986, s. 344).

Diğer yandan öykülerimiz, başkaları tarafından duyulmamızı, tanınmamızı ve kabul edilmemizi sağlar. Dahası bir yaşamöyküsü anlatmak, örtülü olanı açığa çıkarır, saklı olanı görür. Bu nedenle özellikle kadınların sesinin duyulması, analiz edilmesi ve teorileştirilmesi için onların yaşamöykülerinin kaydedilmesi gerekmektedir (Atkinson, 2002, s. 124-130). Kadınların yaşamöykülerini incelemek, kadınların yaşantılarında gömülü olan aile, evlilik veya diğer heteroseksüel ilişki deneyimlerini anlamamıza yardımcı olur (Geiger, 1986, s. 348). Babalığın değişiminin, akademisyen annelerin babalığın değişim sürecindeki ve babalığın inşa sürecindeki rollerinin anlaşılmaya çalışıldığı bu araştırmada da araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülerek yaşamöyküsü araştırması yapılmasına karar verilmiştir. Örneklem grubunu, bir devlet üniversitesinde çalışmakta olan yüksek eğitimi, on akademisyen anne oluşturmaktadır. Örneklem bir devlet üniversitesinden tercih edilmesinin iki nedeni bulunmaktadır. İlk olarak zaman ve ekonomik kısıtlılıklar nedeniyle kolay erişilebilir örneklem yöntemi ile seçilmiş olup, araştırmacının kendi çalıştığı kurumdaki kadın akademisyenlere ulaşılmaya çalışılmıştır. İkinci mesele ise güven ilişkisidir. “Pereira, yaşamöyküsü metodunda araştırmacı ve görüşülen arasındaki güven ve dayanışmanın önemli bileşenler olduğunu söyler ve araştırmacı ve görüşülen kişiler arasında güven ilişkisinin kurulmasının birçok seans ve saat alabileceğini ifade eder” (aktaran Kocatepe ve Bilgi, 2018, s. 47). Güven ilişkisini sağlıklı bir biçimde yürütebilmek amacıyla araştırmacının daha önce gündelik yaşamda temas kurduğu kadınlar veya onların yönlendirdiği kadın akademisyenlerle, gönüllülük esası göz önünde bulundurularak, örneklem oluşturulmuştur. Bununla birlikte daha önceden tanışıklık kurulmuş kadın akademisyenlerin, diğer kadın akademisyenlere yönlendirmesi ile kartopu yöntemiyle örneklem oluşturulması mümkün

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

olmuştur. Yaşamöyküsü yöntemi ile geçmişten (çocukluğuna dönerek) ve geleceğe (ileriye yönelik düşünceleri) zamansal bir çizgi seyrederek kişilerin verileri derinlemesine ortaya konulmaya çalışılmalıdır (Atkinson, 2002; McAdams, 2005; Sartre, 1981). Bu çalışmada da özellikle, babalık pratiklerindeki değişimleri ortaya çıkarmak amacıyla aile yaşamı ve ilişkileri bağlamında, katılımcılar için, geçmişleri ve çocuklukları ile ilgili, şimdiye dair ve gelecekleri hakkında sorular oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları önceden hazırlanmıştır. Görüşmeler için, önceden gün ve saat belirlenmiş ve görüşmeler, belirlenen programa göre akademisyen annelerin odalarında gerçekteşirilmifitir. Görüşmeler en az bir saat sürmekle birlikte görüşmelerin çoğunluğu üç saat ve üç saat üzerinde sürmüştür. Herhangi bir veri kaybı olmaması adına görüşmecilerin izniyle, ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıtları Word dosyasına aktarılmıştır. Elde edilen veriler, tekrar tekrar okunarak “çocukluğa geri dönmek: akademisyen annelerin babalarıyla çocukluk anıları” ve “akademisyen annelerin eşlerinin babalık pratikleri”, “babaları değiştirmede uzman rolü oynayan anneler” şeklinde, üç ana tema ve bazı ana temaların altında alt temalar oluşturulmuştur. Temalar altında elde edilen bulgular, söylem analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde görüşülen kişilerin gizliliği ön planda tutulduğundan dolayı, gerçekte isimler verilmemiştir. Onun yerine, “katılımcı” anlamına gelen K harfi kullanılarak ve hepsine birer numara vererek isimler kodlanmıştır.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 1: Katılımcı bilgileri tablosu

Katılımcı Kodu	Unvanı ve Eğitim durumu	Büyüdüğu şehir	Yaşı	Eşinin eğitim durumu	Eşinin büyüdüğu şehir	Eşinin mesleği	Çocuk Sayısı
K1	Dr. Öğr. Üyesi- Doktora	İstanbul	53	Doktora	Çorum	Mühendis	1
K2	Dr. Öğr. Üyesi- Doktora	Muğla	42	Yüksek Lisans	Aydın	Askeri Personel	2

**Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 11, 2023 Güz,
e-ISSN: 2651-4605**

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

K3	Dr. Öğr. Üyesi- Doktora	Mersin	38	Doktora	Mersin	Öğretmen	3
K4	Dr. Öğr. Üyesi- Doktora	Mersin	35	Yüksek Lisans	İzmir	Mühendis	2
K5	Dr. Öğr. Üyesi- Doktora	Afyon	32	Doktora	Erzincan	Akademisyen	1
K6	Arş. Gör. Dr.- Doktora	Eskişehir	30	Lisans	Denizli	Mühendis	1
K7	Öğr. Gör.- Yüksek Lisans	Ordu	29	Lisans	Kars	Özel İşletmeci	1
K8	Arş. Gör.- Doktora aşamasında	Isparta	27	Doktora aşamasında	Isparta	Akademisyen	1
K9	Arş. Gör.- Doktora aşamasında	Denizli	29	Lisans	Konya	Askeri Personel	1
K10	Arş. Gör. Dr.- Doktora	Adana	39	Lisans	Elazığ	Öğretmen	2

Tablo 1’de katılımcılara ait demografik bilgiler görülebilmektedir. Katılımcılar, akademisyen olarak, farklı unvanlardan oluşmaktadır ve bu minvalde eğitim düzeyleri doktora veya yüksek lisans şeklindedir. Aynı zamanda profesör ve doçent unvanlı annelere ulaşım sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak çalışmanın gerçekleştirildiği üniversite 2007 yılı sonrasında açılmış, “yeni kurulan üniversiteler” statüsündedir. Bununla beraber üniversitede araştırmanın yapıldığı dönemlerde profesör ve doçent unvanlı annelerin sayısının çok az olması ve aynı zamanda araştırmaya gönüllü katılım sağlanmasına yönelik teklif edildiğinde iş yoğunluklarını öne sürerek çalışmaya katılmak istememeleri nedeni ile örneklem

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

yoğunluğu profesör ve doçent dışındaki unvanlardan oluşmuştur. Anneler, kendileri ve eşlerinin çekirdek aile içerisinde büyüdüklerini ifade etmişler ve řu anda da çekirdek aile olarak hayatlarına devam etmektedirler.

Çocukluğa Geri Dönmek: Akademisyen Annelerin Babalarıyla Çocukluk Anları

Akademisyen annelerin babalarının ev içi ve bakım emeğine katılımı

Geleneksel babalık, çocuk bakım ve yetiştirme sorumluluğunu almayan ve çocukları ile mesafeli, otoriter bir ilişki biçimi kuran baba modelidir (Tol ve Taşkan, 2018, s. 51). Yaşamöyküsü dinlenen annelerin çocukluk ve gençlik dönemleri süresince aile içerisinde babalarıyla ilişkilerine bakıldığında, bazı annelerin farklı anlatımları bulunmakla beraber çoğu annenin benzer yaşamöykülerine rastlanmıştır. Görüşmeye katılan sadece iki anne, babalarıyla samimi ilişkiler kurabildiklerini ifade ederken diğerleri, babasıyla mesafeli ilişki kurduklarını anlatmaktadırlar. Annelerin belirttiği üzere, babalarıyla mesafeli ilişki kurma nedenleri; babanın kız çocuğunun hemcinsi olmaması, babanın çok yoğun çalışması ve babanın eğlence hayatına düşkün olması, babanın şiddet eğilimli olması şeklinde dir.

Örneğin, K1 ve K6 babalarının kamusal alandaki sorumluluklarının, domestik alandaki sorumluluklarının önüne geçtiğini belirtmişlerdir. Bu durumun babaları ile aralarındaki ilişkinin boyutunu olumsuz biçimde etkilediğini ifade ederek, anneleriyle daha fazla yakınlık kurabildiklerini anlatmışlardır:

“Annemin rolü, bizim üzerimizdeki etkisi daha fazlaydı. Çünkü babam çalışma hayatında olduğu için bizimle çok ilgilenemiyordu. O yüzden hani annemle ilgi açısından yakındık. Çoğu paylaşımlarım da annemle olurdu... Babamla daha hani böyle daha uzaktık ... Babam sabahın körü beşte çıkan evden, akşam okul saati bittiğinde altıda, yedide gelen birisiydi. O yüzden çok vakit geçiremiyorduk babamla” (K6, 30, Arş. Gör. Dr.).

“Babam yapı itibarıyla çok sorumluluk alan bir insan değildi. ...Babam ilkokuldan beri çalışmış. O açıdan bizim üzerimizde daha fazla sorumluluğu olan annemdir. ...Her

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

şeyimizle tabi annem ilgilenince her şeyimi annemle paylaşıyordum ...” (K1, 53, Dr. Öğr. Üyesi).

Görüşülen annelerin, babalarının ev dışı sorumluluklarından ötürü babayla mesafeli bir ilişki kurmaları; kendilerinin bakımından sorumlu olan annemle daha yakın, samimi ilişkiler içerisinde olmaları, kamusal ve özel alan ayırımı ile açıklanabilir. Nitekim annelerin çocukluk ve gençliğini geçirdiği aile içinde, kamusal alan ve özel alan işlerinin toplumsal cinsiyet normlarına göre belirlendiği açıkça görülebilmektedir. Halbuki K1, annesinin kamusal alanda babasıyla aynı mesleği yaparak evi geçindirme rolünü de üstlendiğini anlatmaktadır. Kalıplaşmış cinsiyet rollerine göre özel alan ve kamusal alan işlerinin ayırımına, ikisi hariç (K4 ve K10) diğer tüm annelerin yaşamöykülerinde karşılaşılmıştır. Böylece, akademisyen annelerin çoğunluğunun babaları, Sancar’ın (2009, s. 143) “geçimi sağlayan aile babası” ve duygularını göstermekten imtina eden olarak tanımladığı, Hooks’un (2018, s. 108) duygusal emeğin kadınların işi olduğuna inanan olarak nitelendiği geleneksel/egemen babalık rollerini göstermekte ve geleneksel babalık modeline uymaktadırlar. Nitekim ifade ettikleri üzere, akademisyen annelerin kendi anneleri, kamusal alanda çalışsa da çalışmasa da ev işini yüklenmiştir. Hatta babası işçi olan ve orta gelirli bir ailede büyüdüğünü ifade eden K3, evde çocukların tüm fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan annesi olduğunu vurgulamakla beraber annesinin tüm yükü kaldıramayacağı düşüncesiyle çocukluğunda annesine yardım ettiğini söylemektedir:

“Çocukluğumda benden küçük olan kardeşlerimin yeme, içme ve uyuma gereksinimlerini ben karşıladım. Çünkü annemin hepimize bakabilmesi ve ev işlerini yürütebilmesi çok zordu. Tabiri caizse ikinci anne gibiydim”. (K3, 38, Dr. Öğr. Üyesi).

Böylece, ev işlerine anne yetişemediğinde evdeki kız çocuklarının ev işlerini yüklendiği görülebilmektedir. Sancar, aynı zamanda babalığı “erkeğin geçim sorumluluğunu büyük ölçüde tek başına üstlendiği, kadınların ev işleri yaptıkları, kız ve erkek çocukların eşit görülmediği aile babalığı” (Sancar, 2009, s. 126) olarak tanımlar. Zira erkek kardeşi olan akademisyen annelerin bazılarının öykülerinde, aile içinde kız ve erkek çocuklarına farklı davranıldığı ortaya çıkmıştır. Erkek kardeşe sahip anneler, erkek kardeşlerine genellikle ev işleriyle ilgili bir iş verilmediğini, kendilerinin aktif olarak ev ve bakım işleri için annelerine yardımcı

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

olduklarını belirtmişlerdir. Kendisinden altı yaş küçük erkek kardeşe sahip K1, “Evde annemden sonra ben daha sorumluluk sahibiydim. Ev işleri konusunda ben, anneme yardımcı olurum” (K1, 53, Dr. Öğr. Üyesi) şeklinde ifade etmiştir. Bir abisi ve bir ablası olduğunu söyleyen K5, (32, Dr. Öğr. Üyesi), ailesini eğitimi bir aile olarak tanımlamakla beraber yine de evde kız ve erkek çocuklarına farklı davranıldığını belirtmektedir. Örneğin, ablası ve kendisinin temizlik işlerine sorgusuz sualsiz katılmak zorunda hissettiklerini, ancak abisinin temizlik işlerine katılmak istemediği konusunda serzenişte bulunduğunu, annesinin ise abisini özellikle de cam silme veya perde asma gibi işler söz konusu olduğunda teşvik etmek amacıyla, “Yaparsan şunu alırız bunu alırız” (K5, 32, Dr. Öğr. Üyesi) gibi vaatler verdiğini bildirmektedir. Görüldüğü üzere erkek çocuk ev işlerine katılım sağladığında dahi, kız çocukları ile aralarında yine bir farklılık gözetilmiştir. Kız çocukları, bunu görevi olarak benimsediği için karşılıksız emek olarak yerine getirirken; erkek çocuk bir karşılığını, ödülünü almıştır. Buna göre Sancar’ın geleneksel babalığın niteliklerinden biri olarak saydığı “kız ve erkek çocukların eşit görülmemesi” akademisyen annelerin bazılarının yaşamöykülerinde de belirtmektedir. Böylece katılımcıların büyüdüleri aile içerisinde çocukların cinsiyetine göre davranış biçimlerinin değişkenlik göstermesi, çocuklara eşit davranılmaması, geleneksel baba hakimiyetinin varlığının göstergelerini desteklemektedir.

Akademisyen annelerin babalarıyla ilişkileri: En son babalar duyar...

Görüldüğü üzere, annelerin anlatılarından kendi babalarıyla; babalarının bakım sorumluluğunu üstlenmemesi sonucu, mesafeli ilişki kurdukları anlaşılmaktadır. Bu mesafeli ilişkiyi anlatmak üzere, bazı akademisyen anneler tarafından, “en son babalar duyar” söylemi vurgulanmıştır. Örneğin K8, evlilik kararını en son babasına açıkladığını belirtmiştir:

“Önce annemin onayını aldıktan, onu da arkama aldıktan sonra babama söyledik. En son babalar duyar mantığıyla...(gülüşmeler)”. (K8, 27, Arş. Gör.).

Çocukluğunun 1970’li yıllara denk geldiğini vurgulayan K1, en son babalar duyar söylemine tekabül eden ifadeleri okul gezisi anlatısında kullanmıştır:

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

“Annem benim her türlü şeyimi bilirdi. Babam mesela okul gezisi olurdu göndermek istemezdi. Ben giderdim. Annemin haberi olurdu ama babamın haberi olmazdı. ...Sonradan söylerdi annem, yolunu bulup ona...” (K1, 53, Dr. Öğr. Üyesi).

Söz konusu annelerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere yaşamöyküsünde babalarıyla olan ilişkilerinde kendi annelerinin bir aracılık rolünün olduğu anlaşılmaktadır. Annelerin iletişim konusunda bir aracıya ihtiyaç duymaları, babaların çocuklarıyla ilişkilerinde bir mesafe olduğu ve yine annelerin babalarının geleneksel modele uyan bir modele daha yakın olduğu tespit edilen bulguları desteklemektedir.

Bunların ötesinde, K2 ve K9’un yaşamöykülerinde ortaya çıkan babayla mesafeli ilişki kurma deneyimi, babaların erkeklik inşa süreçlerinde çocukları üzerindeki etkisini ortaya koyma açısından önemli bulgulardır. Ailesinde şiddet öyküsü olduğunu anlatan K9, babasıyla olan mesafeli ilişkisini, řu şekilde ifade etmektedir:

“Maalesef şiddet öyküsüne sahip bir aileydi... Ailem ve çocukluğumu birlikte tanımlasam, ‘kaosu, düzen haline getirmeye çalışmak’ derdim. Annem ve babamın gerginlik dolu bir evliliğinin olması ve şiddetin söz konusu olması hem annemle hem babamla ilişkilerimi kırılğan ve bir o kadar kırgın, kızgın hissettiren bir boyutta oldu. Ve maalesef o şiddetin ortak mağdurlarından biri olarak annemin yanında yer aldığımız için, ben ve kardeşlerimin sağlıklı ebeveyn ilişkisi daha çok anne üzerinden oldu”. (K9, 29, Arş. Gör.).

Çocukluğunda düzensiz bir ailede büyüdüğünü ifade eden K2, babasının gece hayatı düşkünlüğü nedeniyle, her ne kadar başlangıçta iyi olsa da zamanla babasıyla aralarındaki ilişkinin bozulduğunu anlatmaktadır:

“O çok fazla içki, kumar, gece hayatı, dışarısı ile ilişkisi olduğu, bizi düşünmediği için, ömrüm babamın ölmesi üzerine, yani ölecek ve biz mutlu olacağız duygusu üzerine gelişti”. (K2, 42, Dr. Öğr. Üyesi).

Erkekler için alkol kullanımının ve gece hayatının hem erkekliği kanıtlama ve inşa etme pratiği olduğunu hem de evin ve çocukların sorumluluğunu kadına yükleyip bir kaçış fırsatı olduğunu söylemek

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

mümkündür. Özarsalan'ın ifade ettiği üzere (2016, s. 67), kadınlar için gece sokağa çıkma yasağı başlar ama erkekler babalık, kocalık sorumluluklarını ve aile saadetini evin içinde bırakıp, geceyi evsel alanların dışında geçirebilirler. Aynı zamanda alkol kullanımını ve gece hayatını bir erkeklik yarışı, erkekliğini sürdürme, erkekliğini var etme pratiği olarak ele alırlar (Özarslan, 2016, s. 68-69). Bu durum, baba tarafından erkekliği sürdürme yollarından biri olsa da çocuklar açasından bakıldığında, ev içerisindeki babanın yokluğu, çocuklar ile babalar arasında ciddi ilişki zedelenmelerine neden olmaktadır. Özellikle K2'nin yaşamöyküsünde, babanın ölümlü ile mutluluğu eşdeğer tutulması, çarpıcı bir veridir. Tol ve Taşkan'ın da ifade ettiği gibi (2018, s. 22), "Babalığın hâkim erkeklik algısındaki özellikleriyle tanımlandığı ve olumsuzlandığı örnekler, ancak aile bireylerinin kişisel hikayelerini (çoğunlukla geçmişteki) paylaştığı anlarda görünür hâle geliyor...Bu söylemlere güçlü bir öfke de eşlik ediyor". Giddens ise, "çocuğun yetiştirilmesinin ilk dönemi boyunca, sadece gölgeli bir varlığı olan, ortada görünmeyen babanın", çocuğuyla iletişim kurma açasından anne kadar yeterli becerilere sahip olmadığını düşünmektedir. Ayrıca bazı ebeveynlerin, çocuklarının çocukluk hatıralarında hayat boyu yer edecek olan bazı zararlı davranışlarda bulunduğunu da belirtmektedir (2014, s. 126, 128). Bu her iki annenin (K2, K9) anlatısında da zararlı davranışlarda bulunan ki çoğu zaman görünmeyen, hâkim erkeklik modelini yansıtan bir baba figürü ortaya çıkmaktadır. Böylece her iki annenin, geleneksel babalığın zararlı ve gölgeli taraflarını yaşadıkları ifade edilebilir. Ayrıca çocukluğundaki baba figürüyle olan ilişkilerinin annelerin (K2 ve K9) hatıralarından hiç silinmediği, söylemlerine eşlik eden bir öfkenin olduğu anlaşılabilmektedir.

Akademisyen Annelerin Eşlerinin Babalık Pratikleri

Katılımcı annelerin yaşamöykülerinde, eşlerinin hamilelik dönemi, bebekle ilk karşılaşma, çocuk bakımı ve çocukla olan ilişkileri gibi farklı yaşam döngülerindeki babalık davranış ve pratiklerini dillendirdikleri görülebilmektedir. Bu nedenle bu söylemler odağında alt temalar altında, yeni nesil babalık örüntüleri tartışılmıştır.

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Hamilelik sürecinde yeni nesil babalar

Görüşmeye katılan akademisyen anneler, hamile olduklarını eşleriyle paylaştıklarında, onların da sevinç ve mutluluk duyduklarını belirtmişlerdir. Bunun dışında istisnasız tüm anneler, hamilelik süreçleri boyunca eşlerinden destek gördüklerini ve eşlerinin onları bu süreçte rahatlattıklarını ifade etmektedirler. Hamilelik süreciyle ilgili olarak eşlerine yönelik “en büyük destekçimdi”, “beni yatıştıran kişi eşimdir” şeklinde söylemlerle birlikte “beni prenses gibi hissettirdi” şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Böylece kendi hamilelik süreçlerinde, eşlerinin rollerini “destekçi”, “ilgili”, “anlayışlı”, “rahatlatıcı”, “yatıştırıcı” olarak tanımlamışlardır:

“Sürekli kendi yediği yiyecekleri bana da yedirmeye çalışıyordu. ...Artık ağzıma kadar yiyecekle dolmuştum”. (K2, 42, Dr. Öğr. Üyesi).

“Hamilelik gerçekten hayatımdaki en mutlu periyodlarımdan biriydi. Çok güzel bir hamilelik geçirdim. Eşim de çok ilgiliydi. Mesela benim migrenim vardı... -İlaç içmemek gerekiyor ya hamileyken- ...O gitti masaj kitapları buldu. Masaj yaptı, masajla geçirmek için falan...” (K1, 53, Dr. Öğr. Üyesi).

“Hamilelik sürecimde aktif bir babaydı; her şeyi o planladı. Yeme, içme, uyuma, yürüme gerekli her şeyi o düşünür ve (gerekli olan şeyleri) bana hatırlatırdı” (K10, 39, Arş. Gör. Dr.).

Annelerin yaşamöykülerinde karşılaşılan bu anlatılar, görüşmeci annelerin eşleri ile kendi babaları arasında önemli derecede farklılıklar olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan bu anlatılar, Rublack’ın ifadeleri ile yorumlanabilir. Nitekim Rublack, erken modern dönemde kadınların hamilelik sürecinde ayrıcalıklı bir pozisyona sahip olduklarını ifade eder. Kocaların doğum zamanlarında önemli katılımcı roller oynadıklarını, hamilelik aşamasında eşlerinin bedensel ihtiyaçlarını anlamaya çalıştıklarını, hamile eşlerini beslediklerini, eğlendirdiklerini ve rahatlattıklarını ve erkeklerin eşleriyle birlikte güvenli bir şekilde gerçekleşen doğumu kutladıklarını ifade eder. Dahası, ona göre, kadınların kocaları tarafından “bakılma hakkı” anlaşılmıştır (Rublack, 1996, s. 85). Böylece Rublack’ın bakış açısından değerlendirmek gerekirse, görüşmeci

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

anneler de “bakılma hakkını” ve ayrıcalıklı durumu değerlendirmektedirler. Her söylediklerinin yapılması ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması eski nesil babalık ile yeni nesil babalık arasındaki bir fark olarak okunmakla birlikte, katılımcı annelerin hamilelikle aile içerisinde değerli bir konuma yükseldiklerini de göstermektedir.

Bebekle karşılaşan yeni nesil babalar

Anneler, doğum hikayelerini ya gözleri dolarak ya da ağlayarak anlatmışlardır. Öte taraftan akademisyen anneler, (yeni nesil babaların), eşlerinin aileye yeni katılan bebekle ilk karşılaştıklarında, birçok duyguyu aynı anda yaşadıklarını anlatmaktadırlar. Akademisyen annelerin anlatılarında, özellikle tüm babaların mutluluk yaşadığı ifadelerine rastlanmıştır. Bunun dışında bazı akademisyen anneler, eşlerinin kendi bebeklerini gördüğünde karmaşık duygular yaşadığını da anlatmıştır. Annelerin anlatılarına göre, bu karmaşık duygular içerisindeki babalar, bebeklerini ilk kez gördüklerinde, bir yandan mutluluk yaşarken bir yandan da bebeğe dokunmaktan korkmuş ve çekinmişler veya bebekle ilgili şaşkınlıklarını dile getirmişlerdir. Örneğin K7, eşinin hem ağlayacak derece de mutluluk hem de korku yaşadığını ifade etmektedir:

“Annem anlattı bana. İlk gördüğünde ... ağlayacak dereceye gelmiş, gözleri dolmuş. Kucağına vermişler hatta. Ama korkudan eline alamamış yani. Sonra hemen geri koymuş yerine. Daha sonra kendisi de ‘bir yerine bir şey yapacağım diye korktum’ dedi”. (K7, 29, Öğr. Gör.).

K2'nin hikayesinde ise, mutluluk ve şaşkınlık ifadeleri yer almaktadır:

“Şöyle komik gelmiş ona...İnanamamış gibi bir tepkisi vardı. O bizim çocuğumuz mu gibi bir tepki vardı, yüz ifadesinde hatırladığım”. (K2, 42, Dr. Öğr. Üyesi).

K10 ise, çocuk doğduğunda nasıl davranılacağına dair çevredeki tepkilerin etkililiğinden bahsetmektedir:

“Doğumda annem ve babam bizimle birlikteydi. Annem bir öpeyim çocukları deyince ve rahat rahat bebekleri öpünce o da hemen doğum sonrası ‘herkes öpüyor yeni doğmuş bebeği... ben de öpeyim kızımı’ deyip sahiplenmiş”. (K10, 39, Arş. Gör. Dr.).

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Bu durum Türkiye’deki toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile açıklanabilir. Kadınlar, çocukluktan itibaren sürekli bebekle ilişkilendirilmektedirler. Kız çocuklarının sürekli oyuncak bebeklerle oynaması teşvik edilmektedir. Aynı zamanda onlar, akrabalarının veya tanıdıklarının bebekleri doğar doğmaz, anneleriyle birlikte “bebeği görmeye” gitmektedirler. Bunun yanı sıra bazı zamanlar kız çocukları; kardeşleri, yeğenleri, kuzenlerinin de bakımını üstlenebilmektedirler. Kısacası bebeklerle sürekli yakın ilişki içinde olmaktadırlar. Erkek çocukları ise, tam tersi bir yetiştirme tarzı ile büyümektedirler. Erkekler, genellikle, oyuncak bebeklerden uzak tutulmaktadırlar. Yeni doğan bebeklerin yanında da çok bulunmamakta ve bebek bakımını üstlenmemektedirler. Erkeklerin bebeklerden uzak kalmalarının, bebeklerle yakın ilişki içerisinde bulunmamalarının bu durumun ortaya çıkmasında etkili olacağını düşündürmektedir. Nitekim K6’nın hikayesinde, buna dair söz dizimleri bulunmaktadır:

“Kucağına almak istiyordu. Ama korkuyordu bir taraftan. Çünkü ilk defa yeni doğan bir bebekle karşı karşıya kalmıştı eşim. Ben daha önce yeğenlerimle yaşamıştım onu, ama o ilk defa yaşadığı için hani bir korku, bir çekince oluyordu”. (K6, 30, Arş. Gör. Dr.).

Annelerin bu anlatılarında, kadınların duygusal olduğu ve erkeklerin mantıklı olduğu toplumsal kabuller nedeniyle erkeklerin duygularını belli edemediğine dair anlayışın zedelendiği de görülebilmektedir. Nitekim Lupton, erkeklerin duygularla ilgili yaşadıkları baskıların kültürel kodlar tarafından yaratılan duygusal kadın ve rasyonel erkek ikiliği sonucunda oluştuğunu ifade eder ve erkeklerin, samimi ilişkiler kurma, duygularını açma konusunda yetersiz olduklarının düşünöldüğünü belirtir. Bununla beraber Lupton, günümüzde erkekler üzerindeki rasyonelite baskısının aşındığını ve artık erkeklerin duygu durumlarını belli etmelerinin teşvik edildiği ve beklenildiğinin de altını çizmektedir (2002, s. 110-201). Bu çalışmada da annelerin yaşamöykülerine yansıyan (yeni nesil babalık) eşlerinin babalığına dair anlatılarında, hamilelik ve doğum süreçlerinde eşlerinin kimi zaman endişe, korku, kaygı, kimi zaman mutluluk, şaşkınlık gibi hisleri ve duyguları açığa vurdukları ortaya çıkmış ve ağlama gibi duygusallık eylemlerine dair söylemlere de rastlanmıştır. Hatta K8 sancı çekerken bir süreliğine yanında olduğunu söylediği eşinin, yanından ayrıldıktan sonra

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

ağladığını “O da kendini bırakmış hüngür hüngür ağlamış, ben doğuma girince” (K8, 27, Arş. Gör.) ifadeleriyle belirtmiştir. Duygusallıklarını açığa çıkarma açısından yeni nesil babalık modeline uyan görüşmeci annelerin eşlerinin, geleneksel-ataerkil babalık modeline uyan kendi babalarından çok farklı tavır ve tutumlar gösterdiklerini söylemek mümkündür.

Çocuk bakımında yeni nesil babalar

Görüşmeye katılan tüm akademisyen anneler, bebeklerinin dünyaya gelmesi ile evlilik hayatında köklü değişiklikler olduğunu, evliliğin ekseninin değiştiğini belirtmişlerdir. Hepsinin de değişiklik konusunda ortaklaştıkları söylem, “bebeğin gelmesi ile ebeveyn olarak tüm odaklarının bebeğe yönelmesidir”. Fakat aileye yeni bir bebeğin katılmasıyla beraber asıl köklü değişikliğin, annelerin hayatında olduğu söylenebilir. Bu durum, K6’nın yaşamöyküsünde bariz bir şekilde ortaya çıkmaktadır:

“Bebeğin bakımı ile ilgili eşim çok aktif rol oynamadı yani, beslenmesi gerektiği zaman bendeydi. İşte banyo yapması gerektiği zaman annemdeydi. ...Bebeğin fiziksel ihtiyaçlarını karşılaması noktasında eşim uzaktı. Hala daha uzak”. (K6, 30, Arş. Gör. Dr.).

Aynı zamanda yaşamöyküleri dinlenen annelerin çoğunluğu anlatılarında, “ben yokken yapar”, “ben yetişemezsem yapar” gibi söylemler kullanmışlardır. Bu durum babaların ev işleri ve çocuk bakımı konularında ikincil rol oynadıklarının kanıtı niteliğindedir. Diğer yandan K4’ün öyküsünde, zaman zaman bakım konusunda çatışmalar yaşandığı ve çocuklarla ilgili en kritik dönemlerde babanın yok olduğu görülmektedir:

“Çok kavga ediyoruz, bazen çocuklarla alakalı falan. Mesela çocuklar için bir şey yapmasını bekliyorum. Her konuda da eşlik ediyor (bakım işi) ama bazen o, başka bir şeye öncelik veriyor hayatında. Atıyorum, arkadaşlarla buluşacaktır, ama o gün çocuk hasta, ateşli. Ona, ‘Çıkma’ falan diyorum. ‘Ya adamlara söz vermişim, bak çocuk iyi zaten, düştü ateşi’ ... bilmem ne... (diyor)”. (K4, 35, Dr. Öğr. Üyesi).

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Akademisyen annelerin anlatılarında, babaların istediği zaman yok olabilmesi, ancak zorunlu kaldığı ya da annelerin olmadığı zamanlarda çocukların bakımını karşılaması gibi ortaya çıkan durumlar, annelerin çocuk bakımında hala birincil rol oynadıklarını göstermekle birlikte annelerin bu toplumsal cinsiyet normlarına göre belirlenmiş görevleri yeniden inşa etmedikleri de anlaşılmaktadır. Akademisyen anneler, eşişsiz dağılım gösteren ev işlerini, koşulsuz olarak kabullenmemektedirler. Hatta eşlerinin daha fazla katılım göstermesi noktasında mücadele etmektedirler. Bu nedenle çoğu zaman çocuk bakımı konusunda çatışma yaşadıklarını da ifade etmektedirler. Bu durumda annelerin literatürde, “anne bekçiliği” olarak yer alan tutumları (Allen ve Hawkins, 1999; Poortman ve Van Der Lippe, 2009) göstermedikleri ve babalarla iş bölümü yapmaya isteksiz olmadıkları, aksine cinsiyetçi ve eşişsiz iş bölümünü aşındırma girişiminde oldukları ifade edilebilir. Türkiye’de yapılan babalıkla ilgili, diğer çalışmalarda da babalar katılımcı babalık rollerini icra etseler de ev işleri ve çocuk bakımı konusunda kadınlarla/annelerle eşiş sorumluluğa sahip değillerdir (AÇEV, 2017; Barutçu ve Hıdır, 2016; Demiriz ve Baran, 2018). Böylece akademisyen annelerin, hiçbir şekilde çocuk bakımı ve ev işlerini üstlenmemesi bakımından “geleneksel babalık” modeline uyan kendi babaları ile “arada sırada” veya “ihtiyaç duyulduğunda”, “annenin yetişemediği anlarda” ev işlerine dahil olan yeni nesil babalar arasındaki farklılık görülmekle birlikte kadın ve erkek arasında ev eksenli işlerin hala eşiş bir şekilde paylaşılmadığı da ortaya çıkmaktadır. Hane içerisinde eşler arasında ev eksenli işlerin eşiş olmaması, akademisyenlik hallerinin getirdiği yoğunlukla birleşişinde (ders verme, bölüm işleri, makale yazımı, kongrelere katılım vb.) iş-aile dengesi konusunda çeşitli problemlerin ortaya çıktığını annelerin anlatılarından yola çıkarak ifade etmek mümkündür. Çeşitli çalışmalarda da akademisyen annelerin akademik çalışmalarının iş-aile dengesi çerçevesinde olumsuz etkilendiği ortaya çıkmıştır (Çakmak Otluoğlu, vd., 2021; Gürel, 2018). Katılımcı annelerin bazıları bu doğrultuda özellikle akademik çalışmalarının kesintiye uğradığını veya anne olduktan sonra çalışma yapamadıklarını “Benim iki senem yok” (K6), “Kızım ilkokula gidinceye kadar bir şey yapamadım” (K1), “Çalışmalarımı beklettim, orda fedakârlık eden ben oldum” (K2), “Anne olmadan önce akşamları falan çalışıyordum açıkçası. Ama řu an öyle bir şey yok” (K8), “Çok aşırı yoruluyorum. Paramparçayım, evde kesinlikle bilgisayarın başına geçip çalışamıyorum”

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

(K4) gibi söz dizimleri ile dillendirmişlerdir. Annelerin bu anlatımları saha çalışmasında karşılaşılan üniversite içerisindeki doçent veya profesör unvanlı kadınların sayısının azlığının nedenine dair bir ipucu da vermektedir.

Yeni nesil babaların çocukları ile ilişkileri

Daha önce de ifade edildiği üzere, “geleneksel babalık” ev eksenli işlere katılmamakla beraber çocukları ile soğuk, mesafeli, bir ilişki kuran babalık modelidir. Nitekim bu babalık modelinin akademisyen annelerin çoğunluğunun babalarının babalık pratiklerine uyduğu, daha önce de ifade edilmişti. Akademisyen anneler, kendi eşlerinin babalık pratiklerini daha farklı değerlendirmektedirler. Annelerin anlatılarında, bir baba olarak eşleri, daha katılımcı, sevecen, duygusal olarak tanımlanmıştır. Örneğin K4, eşinin çocuklarıyla ilişkisi konusunda şunları dile getirmiştir:

“Bence iyi iletişimi. Çocuklar bayılıyorlar babasına. Üstüne zıplıyorlar, ediyorlar. Akşamları halının üzerinde debeleniyorlar. Böyle üçü birbirine geçmiş oluyor, falan hoşuma gidiyor”. (K4, 35, Dr. Öğr. Üyesi).

K4’ün cümlelerinden de anlaşılacağı üzere, eşi çocuklarıyla oyun oynamakta, yakın ilişkiler kurmaktadır. Diğer annelerin de söylemlerinde eşlerinin çocuklarıyla yakın ilişkiler kurduğuna tanık olunmuştur. Katılımcı annelerin eşlerinin, babalığına genel olarak bakıldığında çocuğunu parka götüren, çocuğuyla oyun oynayan, çocuğa sevgisini gösteren, eğitimleri ile ilgilenen, dahası çocuklarıyla bolca vakit geçiren bir baba modeli olduğu anlaşılmaktadır. K6 da eşinin çocuğuyla duygusal, sevecen bir ilişki kurduğunu anlatmaktadır:

“Duygusal olarak, benim eksik kaldığım noktaları tamamlamada aktif. Daha sevecen, sabırlı biri (çocuğa karşı)”. (K6, 30, Arş. Gör. Dr.).

K6’nın eşinin babalığı, duygularını gösterebilme ve sevecen olma yönünden geleneksel babalık modelinin karşıtını oluşturmaktadır. Bu anlamda akademisyen annelerin, geleneksel olarak tanımlanabilecek kendi babaları ile eşlerinin yeni babalık pratikleri, duygusal yakınlık kurma açısından da çok farklıdır. Nitekim babalarla yapılan diğer çalışmalarda Türkiye’de, günümüzde babaların çocuklarına sevgi göstererek yakın

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

ilişkiler kurdukları ve çocuklarıyla zaman geçirdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır (AÇEV, 2017: 45).

Eşinin babalık rolünü, “ilgili baba” olarak tanımlayan K1 de “Bizim kız çocuğumuz var. Babasıyla farklı bir ilişkisi var. Ben bunu hem hissediyorum hem görüyorum. Benimle farklı bir ilişkisi var ama babasıyla da bazı şeyleri konuşup, paylaşma ihtiyacı hissediyor kızım” (K1, 53, Dr. Öğr. Üyesi) ifadelerini kullanmıştır. Barutçu ve Hıdır’ın yaptıkları çalışmada da bazı babaların, çocuklarıyla güvene dayalı ve paylaşımcı bir ilişki kurmaya çalıştıkları ve otoriter baba olmanın aksine, arkadaş olmaya önem veren bir babalık rolü çizdikleri açığa çıkmıştır (2016, s. 34). Böylece K1’in eşi ile kızı arasında da geleneksel babalığın aksine, güvene dayalı, paylaşımcı, arkadaş olmaya meyilli bir baba prototipinin olduğunu söylemek mümkündür. Bozok (2017, s.42) ilgili babalığın, baba olmaktan memnuniyet duyan, çocuklarıyla iyi ilişkiler kuran, çocuğun gelişimine katkıda bulunmayı isteyen, eşiyle demokratik ve eşitlikçi ilişkiler kuran bilinçli babalar olarak tanımlandığını ifade etmektedir. İlgili babalığın demografik özelliklerini ise, eğitim düzeyi yüksek, kentte yaşayan, sosyoekonomik düzeyi yüksek ve değişmeye istekli, çocuğun gelişimine destek sağlamaya gönüllü şeklinde belirtir. Bu anlamda katılımcıların eşlerinin babalık pratikleri, kendilerinin ve eşlerinin eğitim ve sosyoekonomik durumları ile Bozok’un ilgili babalık tanımı benzerlik göstermektedir. Bu anlamda her ne kadar eşleri (babalar) bakım konusunda yeterli ve eşit katılım sağlamasa da akademisyen annelerin kendi babaları ile olan ilişkilerinin aksine, çocuklarıyla ilgilenme, olumlu ilişkiler kurma anlamında, yeni nesil babalığın, (eşlerinin babalığının) değişiminin ilk izlerinin görüldüğünü söylemek mümkündür.

Nitekim babalarıyla eşlerinin babalık pratikleri konusundaki farklılıklarını doğrudan dile getiren anneler de olmuştur: Örneğin K9, “Birbirinden gece ve gündüz kadar farklı. Eşim hem benimle hem kızımızla oldukça ilgili. Beklentilerim konusunda elbette eksik kalabilir fakat maalesef babam, babalık deneyimiyle eşimin 25 günlük babalığının yanına yaklaşamaz” (K9, 29, Arş. Gör.) şeklinde ifade etmiştir. K5 ise, farkı řu şekilde dile getirmektedir:

“Mesela şey, kendi eşim babama göre daha aktif sanki. Çocuğuyla řu an. Çocuk yaşlardayken babamla böyle çok çok anılarım yok işte. Hani şöyle yapardık böyle yapardık... Sanki kendi eşim, o anlamda daha çok vakit geçirecekmiş gibi geliyor.

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Hani eşim daha çok hatıralarında yer edinecek gibi geliyor, kendi oğlumla". (K5, 32, Dr. Öğr. Üyesi).

Burada dört farklı alt tema altındaki yeni nesil babalık icraları ve davranışlarını değerlendirmek gerekirse, katılımcı annelerin çoğunluğunun ortaklaştıkları konular, babalarının aksine kendi eşlerinin hamilelik sürecinde destekçi oldukları, bebekle karşılaştıklarında kadınlara özgü kabul edilen duygularını gösterme noktasında geri durmadıkları, çocuklarıyla mesafeli ilişki kurmadıkları ve diğer yandan babaları kadar olmasa da çocuk bakımında birincil rol oynamadıkları yönündedir. Bu bir bakıma babalığın değişmekte olduğu yönündeki literatürdeki diğer tartışmaları desteklemektedir (Cabrera, vd., 2000; Gerson, 1993; Goodwin, 2009; Lupton ve Barclay, 1997; Miller, 2011). Ancak annelerin eşlerinin babalığı, ilgili babalığa doğru değişim göstermekle birlikte, kendi babalarının geleneksel babalık modeline benzememektedir. Bununla birlikte Tol ve Taşkan'ın (2018) çalışmalarında yer verdikleri arada kalmış bir erkeklik halini temsil eden 'hevesli' babalık profiline daha yakın olduğunu söylemek mümkündür. Onlara göre, "'hevesli' babalık kategorisini, yine geleneksel babalık algısını taşımaya devam eden fakat kendi kararı ve tercihi ile gayretli babalık davranışları sergilemeye başlayan, dolayısıyla bu konuda en kritik dönüşümü gerçekleştirmekte olan babalar meydana getiriyor" (Tol ve Taşkan, 2018, s. 24).

Diğer taraftan Kocatepe ve Bilgi'nin (2018) araştırmalarında kadınların, eşlerinin yeni babalığını yücelttikleri sonucuna ulaşılmış, ancak bu çalışmanın örnekleme çerçevesinde, akademisyen annelerin memnuniyet ifadelerine rastlanmakla birlikte babalara yönelik yüceltici söylemlere rastlanmamıştır. Aksine ev işlerine eşleri katılım göstermediğinde *çocuk bakımında yeni nesil babalar* başlıklı alt temada yer verilen ifadelerinden de anlaşılabilieceği üzere bazı anneler, eşlerini eleştirmekte, onların pratiklerine yönelik serzenişte bulunmaktadır. Bu anlamda söz konusu annelerin, erkek egemenliğini yeniden inşa etmeyerek hegemonik erkeklikle iş birliği yapmamış oldukları da söylenebilir. Diğer yandan çocukla iletişim kurma veya çocuk yetiştirme gibi konularda, bir sonraki temada tartışıldığı üzere, annelerin bazılarının söylemlerinde babalara yön gösterici bir tavır takındıklarının izleri görölmektedir.

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Babaları Değiştirmede Uzman Rolü Oynayan Anneler

Araştırmanın en önemli bulgularından biri, çocuklarıyla iyi iletişim kurmaya çalışan babaların, annelerden destek almasıdır. Annelerin anlatılarından yola çıkarak söylenebilir ki, akademisyen annelerin bazıları, uzman dili ile babaların, çocuklarıyla iletişimini aksatacak eylemlerini düzeltmektedir. Bu anneler, çocuklarına nasıl davranacakları konusunda, kimi zaman eşlerine, uzman dili ile seslenmektedirler. Bu durum K4'ün řu sözlerinde görülebilmektedir:

“Tabi benim kadar böyle oyalayamıyor, çocuğu. Mesela zıplayabiliyor bazen çocuk. ‘Oğlum yapma diyorum, oğlum yapmayacaksın diyorum sana’, diye bir disiplin kurmaya çalışıyor. Diyorum ki, kandırarak yap. ‘Nasıl kandırayım?’ diyor mesela. Hani çok beceremeyebiliyor ama bu şeyden değil, inadına öyle yaptığı için değil. Mesela gözlemliyor...” (K4, 35, Dr. Öğr. Üyesi).

Bu ifadelerden K4'ün eşinin, çocuğa geleneksel babaların tavrı diyebileceğimiz sert bir tutumla yaklaşması üzerine, onun eşini yönlendirmekte olduğu ve çocuklar istenmeyen davranışlar gösterdiğinde, uzmanların ‘çocukların dikkatini farklı yöne çekin’ öğdünü, eşine vermekte olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum akademisyen annenin, “ebeveynliği-babalığı öğretmede” önemli bir görev üstlendiğini göstermektedir. Ayrıca ebeveynliği öğretmede rol üstlenen bu akademisyen anneler, uzman dili kullanarak, bir uzman konumu elde ederek özneleşmekte, dahası annelik üzerinden kendilerine öznel bir alan açmaktadırlar. Bu durum, toplumsal cinsiyet normlarını aşındırmada annelerin, önemli rol oynayabileceği konusunda fikir vermektedir. Bu bulgu Hawkins ve vd (1993)'nin, babaların anneleri model aldığı savıyla da uyumludur. K4 anlatısının devamında, eşinin psikoloğa gittiklerinde psikoloğu da çok iyi dinlediğini ve onun söylediklerini uygulamaya çalıştığını da vurgulamaktadır. Böylece K4'ün eşinin hem uzmanları hem de kendisini gözlemleyerek babalığı icra etmeye çalışması, onun değişmeye istekli olduğunu göstermektedir ve bu nedenle babalık konusunda bir dönüşüm içerisinde olduğu da söylenebilir. Miller de babalıkla ilgili yaptığı çalışmada, iyi ve ilgili babaların eşlerinden ve uzmanlardan, gerekli olan becerileri öğrenmeye istekli olduklarını ve babaların bilgi edinmeye istekli olmalarının, gelişmekte olan bir baba kimliğinin ortaya çıkmasına imkân kıldığını söyler (Miller, 2011, s. 56,

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

81). Bir başka anne K7'nin de uzmanların ifade ettiği doyumsuz çocuk söylemini kullanarak eşine direktifler verdiği, anlatılarından ortaya çıkmaktadır:

“Fazlasıyla her istediğini yapıyor. Ben her istediğinin olması taraftarı değilim açıkçası. Çünkü doyumsuz bir çocuk olacak bence, böyle devam ederse... O, bunun böyle çok farkında değil. Ondan ben de doyumsuz bir çocuk olacağı konusunda, onu sürekli uyarıyorum”. (K7, 29, Öğr. Gör.).

K1'in söylemlerinde de eşiyle, çocuk yetiştirme konusunda bazı noktalarda mücadele ettiği ve eşini yönlendirmeye çalıştığı açığa çıkmaktadır:

“İlk zamanlarda mesela şey... Go diye bir oyun var. Eskişehir'de böyle çocuklara bir kitabevinde öğretiyordu. ...Tabi istiyor ki, kızım da öğrensın ...böyle bir ara kız istemediği halde ona Go oynatıyordu mesela. ...Kızın üzerinde de gerçekten kötü etkisi oldu. Hani çünkü istemediği şeyi babası istedi diye yapması... Hatta diyordum, ‘Bak, bu faydalı olmuyor, bilakis zararlı oluyor’... Ben o anlamda, bayağı bir mücadele ettim eşiyle...” (K1, 53, Dr. Öğr. Üyesi).

Bozok “eşitliğin, sevginin yaşamın her alanına yayılması, çocukların olumlu yönde gelişimi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada dönüştürücü bir role sahip oldukları için tüm aktörlerin sorumluluk alması” gerekliliğini vurgular (2017, s. 43). Bu çalışmada da görüldüğü üzere, çocukların olumlu yönde gelişiminde ve toplumsal cinsiyet normlarını dönüştürmede, birçok farklı faktör olabileceği gibi, anne olan kadınların da önemli birer özne olabileceği fark edilmiştir. Akademisyen annelerin bazılarının, babaların yanlış tavırlarına, uzman diliyle müdahale etme veya onları uyarmaları, babalara gözlemeleme fırsatı vermeleri gibi eylemlerde bulunmaları, babaları dönüştürmede aktif-eyleyen bir rol oynayabileceklerinin göstergeleridir. Annelerin, otoriter ve geleneksel babalığı yeniden inşa etmek yerine, geleneksel babalığın otorite, baskı ve tahakküm kurma gibi özelliklerini törpüleme, kırma gibi konularda etkili olabilecekleri görülebilmektedir. Aynı zamanda söz konusu annelerin, çocukla iletişim konusunda eşlerini yönlendirmeleri, bakım konusunda “annelik bekeçiliği” yapmadıkları, aksine eşlerini bu konuda teşvik etmeye çalıştıkları ya da mücadele etmeye çalıştıkları yönündeki daha önceki bulgularla benzeşmektedir. Yine benzer şekilde bu

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

annelerin söylemleri, Yavuz'un (2015) çalışmasında ortaya çıkan, kadınların ataerkil egemen erkekliği yeniden ürettikleri sonucunun, aksini oluşturmaktadır ve buna göre egemen erkeklik değerlerini taşıyan geleneksel babalığı desteklememekte ve yeniden inşa etmemektedirler. Nitekim literatürde de yer aldığı üzere, babaların ilgili babalık tavır ve davranışları, aile ve eşlerinden destek aldıklarında artış göstermektedir (AÇEV, 2017; Miller, 2011). Burada aynı zamanda annelerin eğitim seviyesinin yüksek olmasının da etkili olduğu düşünölmektedir. Nitekim "eşinin eğitim seviyesinin yüksek olması, babaların ilgili babalık davranışlarını olumlu yönde etkileyen bir diğer önemli faktördür" (AÇEV, 2017, s. 45). Zeybekoğlu (2013, s. 325), üniversitedeki erkek öğrencilerle babalığa ilişkin tutum, davranış ve düşönceleri tespit etmek üzere yaptığı çalışmada, "baba adaylarının babalığa ilişkin tutum ve davranışlarının oluşması ve gelişmesi sürecinde annelerinin ve babalarının eğitim düzeylerinin etkili olduğu saptamasını yapmak mümkün görünmektedir" sonucuna ulaşmıştır. Böylece "hevesli" babaları yönlendirme ve babalığın değişiminde, eğitim düzeyi yüksek annelerin de bir rolü olduğunu söylemek mümkündür. Anneler, bir yandan babalığın değişimi konusunda etkili olurken, diğer yandan aile içerisinde özneleşmeleri de önemli bir konudur. Babalar karşısında annelerin elde ettikleri *uzman-öncü-öğretici* konumda, pasif değil *eyleyen bir özne* olmaları, aile içerisinde erkeğin otorite, iktidar, güç sahibi olduğu anlayışını yeniden sorgulamak gerektiğini düşöndürmektedir.

Sonuç

Babalığın değişimini ve annelerin babalığı inşa süreçlerini, akademisyen annelerin yaşamöykülerinden yola çıkarak inceleyen bu çalışmanın verilerine göre, öncelikle babalığın bir değişim sürecinde olduğu sonucuna ulaşıldığını vurgulamak gerekir. Bununla beraber kavramsal çerçevede belirtildiği üzere, Türkiye'deki babalık normları ve kültürünün, tamamen değişip yerine tamamıyla ilgili babalığın aldığı söylemek mümkün değildir. Fakat annelerin yaşamöyküsü anlatılarına göre, nesiller arasında babalık pratikleri konusunda, anne hamileyken annelerin duygusal veya maddi ihtiyaç ve arzularını temin etme konusunda sınırsız davranma, eşini motive etme, çocuk dünyaya geldikten sonra çocuklara ilgi ve yakınlık gösterme ve çocukların gelişimine katkı sağlama isteği bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Bununla beraber, babaların

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

çocuk bakımına katılım göstermesine rağmen, katılımın annelerle eşit düzeyde olmaması, hala çocuğun bakımının birincil sorumlusunun anneler olduğunu göstermektedir. Bu anlamda (akademisyen annelerin eşleri olan) babaların, tamamen eşitlikçi veya aksini oluşturan geleneksel babalık profiline uygun olduğunu söylemek, gerçekçi olmamakla birlikte, arada kalmış erkeklik hallerine uygun “hevesli” bir babalık modeline uyduğundan söz edilebilir. Bunun yanı sıra, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ve rollerini yeniden inşa etmeyen, aksine toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını aşındırmak üzere mücadele eden kadınların da var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda ev işleri veya bakımını kadınların karşılması gerektiği yönündeki toplumsal cinsiyet normlarını, her kadının tamamıyla içselleştirmedeğini ve “annelik bekçiliği” tutumları göstermediğini söylemek mümkündür. Bununla beraber eğer anneler, mücadeleye devam edebilir ve babaların bakıma eşit oranda katılımını sağlayabilirler ve aynı zamanda bu konuda kamusal destek de görürlerse, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha fazla olumlu katkı sunabileceklerdir.

Bunun dışında en önemli sonuçlardan biri, örnekleme dahil edilen annelerin çoğunun, çocuklarla babaların iletişim ve yakınlık kurma becerileri üzerinde etkili olduğudur. Anneler, uzman dili kullanarak “hevesli” babaları yönlendirme görevini üstlenmekte ve bu anlamda bir öznellik inşa etmektedirler. Böylece bu annelerin, aile içerisinde kadının tahakküm edilen *nesne* erkeğin *bilen özne* olduğu ve erkeğin *ötekisi* olduğu tarihi de zedelemekte oldukları görölmektedir. Nitekim ataerkil geleneksel babalığı pekiştirmek, yeniden inşa etmek yerine, yeni nesil “hevesli” babaları, ilgili katılımcı babalar olmaları yönünde teşvik eden ve yönlendiren annelerin varlığı da söz konusudur. Katılımcı annelerin bazılarının eşlerinin, babalık icraları anlatılarından yola çıkarak, babalık sürecinde *bilen özne* yerine *öğrenen özne* konumunda oldukları ifade edilebilir. Annelerin ise, bu süreçte *eyleyen bir özne* olarak *uzman-öncü-öğretici* konumu elde ettikleri görölmekle birlikte bu durum aile içerisinde “babanın iktidarının” hâkim olduğu anlayışının da değişim içerisinde olduğunun, hegemonik erkekliğin krizde olduğunun ipuçlarını vermektedir. Böylece bu araştırmada, babalığın değişimi ve dönüşümü konusunda birçok faktör olmakla birlikte, yüksek düzeyde eğitim sahibi annelerin de otoriter, ataerkil geleneksel babalığı aşındırma konusunda etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424

Kaynakça

- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV). (2017). *Türkiye’de Babalığı Anlamak Serisi - I-Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri (Ana Rapor)*. https://www.acev.org/wpcontent/uploads/2018/01/BabalikArastir masiAnaRapor.16.10.17.web_.pdf (Erişim tarihi: 18.11.2022).
- Allen, S. M. & Hawkins, A. J. (1999). Maternal Gatekeeping: Mothers’ Beliefs and Behaviors That Inhibit Greater Father Involvement in Family Work. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 199-212.
- Atkinson, R. (2002). The Life Story Interview. Holstein, J. A. (Ed). *Handbook of Interview Research: Context and Method*. California: Sage: 121-140.
- Barutçu, A. & Hıdır, N. (2016). Türkiye’de Babalığın Değişen Rollerini: (Pro) Feminist Babalar, *Fe Dergi*, 8(2), 27-45.
- Berktaş, F. (2012). *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Beauvoir, De S. (2019). *İkinci Cinsiyet*. (1.bs). (G. Savran, Çev.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Bozok, M. (2013). *Constructing Local Masculinities: A Case Study From Trabzon, Turkey*, Middle East Technical University, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi.
- Bozok, M. (2017). *Ebeveynlik, Erkeklik ve Çalışma Hayatı Arasında Türkiye’de Babalık*. Türkiye’de Babalığı Anlamak Serisi-II. AÇEV.
- Bozok, M. (2018). Türkiye’de Ataerkillik, Kapitalizm ve Erkeklik İlişkilerinde Biçimlenen Babalık. *Fe Dergi*, 10(2), 31-42.
- Cabrera, N., Tamis-Le Monda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the Twenty- First Century. *Child Development*, 71(1), 127-136.
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. C. Soydemir (Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Connell, R. W. (2019). *Erkeklikler*. N. Konukçu (Çev.). İstanbul: Phoenix.
- Çabuklu, Y. (2007). *Toplumsal Kurgular ve Cinsiyetçilik*. İstanbul: Everest.

- Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424
- Çakmak Otluoğlu, K. Ö., Kurt Yılmaz, B., & Sürgevil Dalkılıç, O. (2021). Covid-19 Döneminde Akademisyen Annelerin İş-Yaşam Deneyimlerini Anlamak: Nitel Bir Araştırma. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 13-52.
- Daly, K. (1993). Reshaping Fatherhood: Finding the Models. *Journal of Family Issues*, 14(4), 510-530.
- Delaney, C. (2014). *Tohum ve Toprak*. S. Somuncuoğlu ve A. Bora, (Çev.) İstanbul: İletişim.
- Demiriz, G., & Baran H. B., (2018). ‘Babalık Deneyimlerinde Erkekliklerin Değiş(mey)en Yüzü: Blogger Babaların Anlatıları Üzerinden Bir Analiz, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(3), 1074-1089.
- Furstenberg, F. (1988). Good Dads—Bad Dads: Two Faces of Fatherhood. *The Changing American Family and Public Policy*. 193-218.
- Furstenberg, F. F., Jr. (1995). Fathering in the Inner City: Paternal Participation and Public Policy. Marsiglio, W. (Ed). *Fatherhood: Contemporary Theory, Research, and Social Policy*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Geiger, S. N. (1986). Women’s Life Histories: Method and Content. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 11(2), 334-351.
- Gerson, K. (1993). *No Man’s Land: Men’s Changing Commitments to Family and Work*. New York: Basic Books.
- Giddens, A. (2014). *Mahremiyetin Dönüşümü*. İstanbul: Ayrıntı.
- Goodwin, R. (2009). *Changing Relations: Achieving Intimacy in A Time of Social Transition*. UK: Cambridge University.
- Gökaliler, E. & Özer, A. (2019). Baba 2.0: Dijital Dönüşüm ile Değişen Baba Rolü Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 48, 387-403.
- Gürel, P. A. (2018). İş-Yaşam Dengesini Sağlayan Faktörlerin Kadın Akademisyenler için Belirlenmesi: Lojistik Regresyon Analizi. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (16), 31-44.
- Habib, C. (2012). The Transition to Fatherhood: A Literature Review Exploring Paternal Involvement with Identity Theory. *Journal of Family Studies*, 18(2-3), 103–120.

- Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424
- Hawkins, A. J., Christiansen, S. L., Sargent, K. P., & Hill, E. J. (1993). Rethinking Fathers' Involvement in Child Care: A Developmental Perspective. *Journal of Family Issues*, 14(4), 531-549.
- Hays, S. (1991). *The Cultural Contradictions of Motherhood*. New Haven: Yale University Press.
- Hooks, b. (2018) *Değişme İsteği, Erkekler, Erkeklik ve Sevgi*. İstanbul: Bgst.
- Kocatepe, B. & Bilgi, S. (2018). Toplumsal Bir İnşa Olarak Babalık: Annelerin Yaşam Öykülerinde Baba İmgesi. *Fe Dergi*, 10(2), 43-59.
- Larossa, R. (1988). Fatherhood and Social Change. *Family Relations*, 37(4), 451-457.
- Lupton, D. (2002). *Duygusal Yaşantı*. M. Cemal. (Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Lupton, D. & Barclay, L. (1997). *Constructing Fatherhood: Discourses and Experiences*. CA: Sage Publications.
- Marsiglio, W. (1993). Contemporary Scholarship on Fatherhood: Culture, Identity, and Conduct. *Journal of Family Issues*, 14(4), 484-509.
- McAdams, D. P. (2001). The Psychology of Life Stories. *Review of General Psychology*, 5(2), 100-122.
- McAdams, D. P. (2005). *The Redemptive Self: Stories Americans Live by*. Oxford University.
- Miller, T. (2011). *Making Sense of Fatherhood*. UK: Cambridge University.
- Özarlan, O. (2016). *Hovarda Alemi*. İstanbul: İletişim.
- Pleck, J. H., & Hofferth, S. L. (2008). Mother Involvement as an Influence on Father Involvement with Early Adolescents. *Fathering*, 6(3), 267.
- Pleck, E.H., & Pleck, J.H. (1997). Fatherhood Ideals in The United States: Historical Dimensions. In M.E. Lamb (Ed.), *The Role of The Father in Child Development* (pp. 33-48). New York, NY: John Wiley & Sons.
- Poortman, A. R. ve Van Der Lippe, T. (2009). Attitudes Toward Housework and Child Care and The Gendered Division of Labor. *Journal of Marriage and Family*, 71(3), 526-541.

- Ezgin Ağılı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 221-254. DOI: 10.54557/karataysad.1327424
- Rublack, U. (1996). Pregnancy, Childbirth and The Female Body in Early Modern Germany. *Past & Present*, (150), 84-110.
- Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkansız İktidar*. İstanbul: Metis.
- Sartre, J. P. (1981) *Yöntem Araştırmaları Diyalektik Aklın Eleştirisi*. S. R. Kirkoğlu (Çev.) İstanbul: Ağaoğlu Yayınevi.
- Segal, L. (1992). *Ağır Çekim*. V. Ersoy (Çev). İstanbul: Ayrıntı.
- Thoma, D. (2011). *Babalar*. F. Doğan (Çev). İstanbul: İletişim.
- Tol, U. U., & Taşkan, D. (2018). *Erkeklik ve Babalık Halleri*. Türkiye’de Babalığı Anlamak *Serisi – III*, AÇEV.
- Welldon, E. V. (2001) *Anne Melek mi, Yosma mı?* S. K. Akbaş, C. Kurultay. (Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Yavuz, ř. (2015). Ataerkil Egemen Erkeklik Değerlerinin Üretiminde Kadınların Rolü: Trabzon Örneği. *Fe Dergi*, 7(1), 117-130.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-32.